

УДК 376-054.62 – 044.22:5

НАВЧАННЯ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З БІОЛОГІЇ

Льовіна М.М. (Харків)

У даній роботі розглядаються деякі засоби семантизації фахової лексики на заняттях з біології на підготовчих факультетах для іноземних студентів. Даються практичні рекомендації з використання цих засобів.

Ключові слова: іноземні студенти, початковий етап навчання, фахова лексика, семантизація, наочність.

Лёвина М. Н. Обучение профессиональной лексике иностранных студентов медико-биологических специальностей на занятиях по биологии. В данной работе рассматриваются некоторые средства семантизации специальной лексики на занятиях по биологии на подготовительных факультетах для иностранных студентов. Даются практические рекомендации по использованию этих средств.

Ключевые слова: иностранные студенты, начальный этап обучения, специальная лексика, семантизация, наглядность.

Lyovina M.M. Teaching Special Vocabulary to the Foreign Students of Medical and Biological Specialities in Biology Classes. Some means of the semantization of special vocabulary in Biology classes for foreign students at the preparatory departments are considered in the article. Practical recommendations on the usage of these means are given.

Key words: foreign students, initial stage of teaching, special vocabulary, semantization, visual teaching aids.

При навчанні біології на початковому етапі одним із найважливіших завдань, які стоять перед іноземними студентами, є засвоєння лексики професійного спілкування.

Потреба в навчанні студентів професійної термінології викликана тим, що саме термінологія є центральним елементом мови спеціальності, носієм основного предметного змісту [5: 85], активне оволодіння термінологічною лексикою полегшує процес навчання,

формує вокабулярій майбутнього фахівця [1: 126]. У свою чергу, перед викладачем стоїть завдання – розробити таку систему методів семантизації та закріплення фахової лексики, яка б максимально ефективно сприяла її засвоєнню.

Об'єктом дослідження даної статті є методи семантизації та закріплення фахової лексики на заняттях з біології на початковому етапі, які сприяють швидкому та тривкому її засвоєнню.

Актуальність цього дослідження зумовлена пошуком ефективних шляхів підвищення рівня знань із біології іноземних студентів та необхідністю вдосконалення методів їх підготовки до слухання лекцій російською мовою на першому курсі вищих навчальних закладів медико-біологічного профілю.

Мета роботи полягає в розгляді основних методів семантизації та закріплення фахової лексики на заняттях з біології та розробці рекомендацій з їх використання на початковому етапі.

На початковому етапі презентацію фахових термінів ми проводимо, використовуючи такі відомі методи семантизації лексики, як дефініція, наочність та аудіовізуальні засоби навчання, переклад на рідну мову студентів.

Розглянемо особливості їх використання на заняттях з біології. Біологічні терміни найчастіше вводяться за допомогою дефініції, наприклад: *“Изменчивость – это способность организмов изменять свои признаки и свойства. Изменчивость происходит под воздействием внешней среды или появляется в результате хромосомных перестроек и их адаптации”* [7: 273]. При цьому доцільно, проговорюючи терміни, записати їх на дошці, після цього студенти повинні записати їх у свої зошити, таким чином до роботи залучаються основні види пам'яті: зорова, слухова та моторна.

Використання наочності під час репрезентації фахової лексики дуже важливе з точки зору її впливу на засвоєння матеріалу, оскільки вдало підібрані засоби наочності забезпечують позитивну емоційну атмосферу на занятті, яка підготовлює сприйняття [6: 10], вони також чинять безпосередній психологічний та емоційний вплив, концентрують увагу, сприяють кращому засвоєнню матеріалу, викликають у студентів пізнавальний інтерес [2: 44]. Пізнавальним інтересом психологи вважають специфічну вибірккову спрямованість психічних процесів людини на явища та об'єкти реального світу.

Формується стійкий пізнавальний інтерес різними засобами [8: 15]. Одним з них є цікавість. Призначення цікавості полягає в тому, що вона може бути:

- початковим поштовхом пізнавального інтересу;
- опорою емоційної пам'яті;
- своєрідною розрядкою напруженості на занятті;
- засобом переключення емоцій, думок;
- засобом мобілізації уваги та вольових зусиль [2: 44].

Як відомо, пізнавальний інтерес є найбільш дійовим з усіх мотивів навчальної діяльності [8: 15]. І в цьому ми переконуємося на заняттях, використовуючи такі засоби наочності, як таблиці, схеми, малюнки, плакати, муляжі, які підібрані до кожної навчальної теми, наприклад, під час вивчення анатомії людини ми використовуємо комплект наочності за темами: “Нервова система”, “Дихальна система”, “Система травлення”, “Серцево-судинна система”, “Ендокринна система”, “Кісткова система” та ін. Використання наочності при вивченні побудови тіла людини та її внутрішніх органів викликає великий інтерес у студентів та підвищує мотивацію навчання, оскільки це безпосередньо стосується професійної діяльності майбутніх лікарів, тим більше, коли на заняттях ми демонструємо не лише плакати із зображенням внутрішніх органів та їх муляжі, а й препарати справжніх органів людини. Доцільно також використовувати аудіовізуальні засоби навчання, проєкційну апаратуру, оскільки це завжди викликає жвавий інтерес студентів, як підтверджує наш досвід.

Інколи під час репрезентації термінів ми використовуємо переклад на рідну мову студентів, також студенти користуються словниками (у тому числі, електронними) під час самостійної роботи над фаховою лексикою. У процесі позааудиторної роботи, працюючи з текстовим матеріалом підручника з біології, студенти самостійно виконують завдання різного характеру: відновлювального, опитувального, пошукового та ін. Під час виконання різних завдань до текстів з підручника термінологічна лексика багаторазово “прокручується” в блоці пам'яті студентів, що сприяє її мимовільному запам'ятовуванню, коли перед студентами не ставиться завдання – запам'ятати лексику, а вона запам'ятовується в процесі безпосередньої діяльності, пов'язаної з цією лексикою, тобто в процесі роботи над фаховими текстами та вправами до них.

Таким чином, у процесі самостійної роботи напрацьовуються навички професійного спілкування, дослідницької діяльності, вміння робити аналіз здобутої інформації, узагальнення, логічні висновки. Отже, самостійна діяльність студентів сприяє розвитку професійної комунікативної компетенції, підвищенню мотиваційного рівня, якнайкраще готує до майбутньої професійної діяльності [3: 44]. Таким чином, самостійна робота над фаховими текстами та термінологічною лексикою є важливим засобом закріплення та мимовільного запам'ятовування лексичного матеріалу.

Ефективним засобом засвоєння та закріплення мовного матеріалу вже давно визнані рольові ігри, адже саме цей засіб забезпечує всебічний розвиток мовлення іноземних студентів в умовах, наближених до реальних, озброює їх саме тими знаннями, які необхідні їм у практичній діяльності [4: 126]. Імітаційно-моделююча гра – це спосіб практичного оволодіння іноземною мовою, метою якої є формування, удосконалення та розвиток навичок і вмінь студентів у різних видах мовленнєвої діяльності шляхом багаторазового та різноманітного виконання мовленнєвих дій, які стають особистісно значущими для суб'єкта навчання, оскільки є вмотивованими участю в ігровій діяльності. В основі цієї гри – організація спілкування між студентами згідно з розподілом ролей та визначенням ігрового сюжету [4: 127]. Імітаційно-моделюючі ігри мають великі навчальні можливості. Їх використання сприяє кращому розвитку діалогічного та монологічного мовлення. Під час роботи над імітаційно-моделюючими іграми активно розвивається уява студентів. Ігри вчать міркувати, формують у студентів навички самостійного висловлювання своєї думки [4: 128]. Психологічний вплив гри виявляється в інтелектуальному зростанні студентів, оскільки використання гри на занятті забезпечує розвиток потреби в мисленні, що спричиняє інтелектуальну активність, розумову та пізнавальну самостійність, свідомість та ініціативність студентів. Імітаційно-моделююча гра допомагає студентам позбутися страху користування мовою, яку вони вивчають, стимулює увагу та пам'ять, вона також покращує психологічний клімат у групі, формує здатність приймати самостійні рішення, оцінювати свої дії, позитивно впливає на формування у студентів серйозного ставлення до навчання [4: 130]. Для закріплення лексики з курсу анатомії людини доцільно використовувати гру “лікар – пацієнт”, яка, без сумніву, завжди зможе

викликати жвавий інтерес у студентів, оскільки безпосередньо пов'язана з майбутньою професією.

Практичний досвід роботи з іноземними студентами на початковому етапі засвідчує, що вміле комбінування вищезгаданих методів семантизації фахової лексики та її закріплення сприяє швидкому та тривкому її засвоєнню, а також підвищенню рівня знань з біології та рівня мотивації навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська Л.В. Навчання студентів професійного спілкування / Л.В. Барановська. – Біла церква : Білоцерков. держ. ун-т, 2002. – 256 с.
2. Воронина Д.О. К вопросу об использовании наглядных средств в практике обучения иностранному языку / Д.О. Воронина // Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі : матеріали V Міжнарод. наук.-метод. конф. (Харків, 22 листопада 2012 р.). – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – С. 44–45.
3. Гончарова І.П. Психолого-педагогічні засади викладання мов у аспекті самостійної роботи іноземних студентів-медиків (з досвіду роботи) / І.П. Гончарова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – Вип. 20. – С. 37–45.
4. Довгоп'ят О.О. Упровадження імітаційно-моделюючих ігор у процесі довузівської підготовки іноземних громадян / О.О. Довгоп'ят // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008. – Вип. 12. – С. 125–131.
5. Д'яченко Г.П. Причини мовленнєвих проблем засвоєння та використання фахової термінології студентами економічних спеціальностей ВНЗ Сходу України / Г.П. Д'яченко // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2006. – Вип. 10. – С. 84–90.
6. Зотов Ю.Б. Организация современного урока / Ю.Б. Зотов. – М. : Высш. шк., 1984. – 143 с.
7. Хейлік В.Д. Формування вмінь вірогідного прогнозування та запису російською мовою тексту навчальної лекції в іноземних студентів медико-біологічного профілю / В.Д. Хейлік // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. – Вип. 18. – С. 268–275.
8. Щукина Г.И. Проблема познавательного интереса в педагогике / Г.И. Щукина. – М. : Высш. шк., 1981. – 174 с.